

La desigualtat educativa en temps de pandèmia postpandèmia

Sheila González i Xavier Bonal

Professors del Departament de Sociologia i investigadors del grup de recerca *Globalització, Educació i Polítiques Socials* GEPS de la UAB

El tancament d'escoles, instituts i universitats va posar de manifest les limitacions del nostre sistema educatiu però, alhora, va demostrar que l'escola presencial és insubstituïble.

Els costos desiguals del tancament escolar

Les recerques mostren que els tancaments escolars provoquen una pèrdua en l'adquisició de competències bàsiques. Un efecte que és desigual en funció de les característiques familiars. Per quatre raons:

- Escletxa digital: El 56% de les famílies amb infants entre 3 i 18 anys no comptava amb un dispositiu per persona (71% entre les rendes més baixes).
- Acompanyament escolar desigual: El 48% de les mares amb estudis universitaris donaven suport a l'estudi dels seus fills i filles a l'ESO (38% en el cas de les mares sense estudis).
- Desigual ús del temps: Les famílies més instruïdes reforcen l'educació formal amb activitats esportives, musicals o manualitats. Les menys instruïdes recorren més a recursos com videojocs, televisió o xarxes socials.
- Resposta desigual de les escoles (en hores dedicades a activitats escolars, comunicació amb tutors i deures): Diferències segons nivell d'ingressos, cicle educatiu, procedència o nombre de persones confinades a la llar. Però les diferències més acusades són segons la titularitat del centre escolar (privades o públiques).

Les debilitats del sistema escolar

La substitució de la docència presencial ha visualitzat les desigualtats estructurals del nostre sistema educatiu:

- Segregació escolar. L'alumnat vulnerable no està distribuït de manera equilibrada. Això ha fet més complexes les respostes des de les institucions.

- Els recursos digitals de què disposen les escoles són desiguals.
- Hi ha marge per a la millora de la relació entre escoles i famílies.
- Desigualtats en el temps «fora-escola». El 31,4% de les famílies més instruïdes van mantenir les activitats extraescolars (16% de les famílies amb menys capital instructiu).

I ara què?

La pandèmia ha demostrat que l'escola presencial és molt més que aprenentatge. És la millor política pública per:

- identificar problemes i necessitats
- lluitar contra la desigualtat social
- garantir una bona socialització
- facilitar la conciliació laboral-familiar

L'educació a distància té limitacions importants, especialment per l'alumnat més vulnerable. Cal garantir la presencialitat al conjunt de l'alumnat, però sobretot als que més han perdut.

Les competències dels ajuntaments són imprescindibles:

- Els programes d'acompanyament a l'estudi (reforç escolar, impuls lector, mentories) i altres recursos municipals (biblioteques, esport, centres cívics, lleure) s'han d'incorporar per ampliar les oportunitats educatives.
- La proximitat de l'administració local a les famílies i els canals d'identificació de la vulnerabilitat social han de servir per accedir als infants en pitjors condicions.

De cara al futur caldrà evitar un increment de la desigualtat i compensar l'augment que ja ha s'ha produït fent front als problemes estructurals del nostre sistema escolar amb un replantejament integral i de llarg recorregut.

Síntesi de l'article publicat a l'Anuari 2020 de l'Observatori de l'Educació Local de la Gerència de Serveis d'Educació.

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Educació,
Esports i Joventut